

Новик Ольга Петрівна,
доктор філологічних наук, професор,
Бердянський державний педагогічний університет
noviop@gmail.com

РОМАНІСТИКА ДІАСПОРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЖАНРУ І СТИЛЮ

Рецензія на монографію Луцій Світлани “Романістика української діаспори 1960-х–1980-х років: проблематика, жанрово-стильові парадигми” (Тернопіль, 2017)

Український літературний процес другої половини ХХ ст. досить вивчений у роботах науковців, попри це, романістика діаспори зазвичай залишається поза увагою літературознавців. Період 1960-1980-х років у материковій літературі позначений сплеском розвитку романних різновидів, про що завважили різні вчені, зокрема Н. Бернадська в роботі про жанр роману в українській літературі. У вступі розглянуто поняття “діаспора”, “еміграція” та “романістика діаспори”. Структура дослідження досить розлога, оскільки авторка прагнула дати характеристику розвитку української романістики в діаспорі, бо така праця наразі актуальна і новаторська. Романістика не відокремлюється авторкою, навпаки, постає як частина української еміграційної прози різних періодів (періоду 1945–1948 років, 1950-х, 1960-х–1980-х років). Світлана Луцій дуже вдало демонструє органічне поєднання традицій українського письменства і впливу зарубіжної культури, спираючись на думку І. Дзюби, що літературний процес ХХ століття слід розглядати як цілісну взаємодію обох літератур – материкової та діаспорної. Обґрунтовано обмеження матеріалу дослідження творами письменників, які опинилися в еміграції під час Другої світової війни. Важливим для літературознавчої науки стало й уведення в науковий обіг низки архівних матеріалів (епістолярій, спогади, автобіографії), програмних виступів письменників МУРу та “Слова”, літературно-критичних статей та інформативних повідомлень у періодиці.

Авторка робить вдалу спробу виконати низку завдань, задля чого Світлана Луцій здійснила системний аналіз величезного масиву літературознавчих праць, майстерно добираючи головні аспекти дискурсу діаспорної прози другої половини ХХ ст. Дослідниця слушно пише, що письменники змінювали композиційну та поетикальну структури класичного роману використанням потоку свідомості, ретроспекцій, алюзій, вставних новел, газетних повідомлень, оголошень, радіопромов, активного цитування, порушення причинно-наслідкових зв'язків у текстах, змішування просторово-часових площин, залучення елементів пригодництва та фантастики, поєднання реалістичного та міфологічного планів зображення тощо. Використання форми модерного роману стало не лише даниною моді, але й містило світоглядне

підґрунтя. Одна з особливостей романістики діаспори, про яку говорить авторка, – це особистісний характер прози, зображення побаченого й пережитого в текстах Івана Багряного, Василя Барки, Докії Гуменної, Уласа Самчука, Тодося Осьмачки та інших українських емігрантів. Тож пишучи про читацьку рецепцію таких творів, дослідниця слушно говорить про своєрідність сприймання читацькою аудиторією реальних подій, художньо переосмислених романістами.

Слушним є і висновок авторки, що більшість українських прозаїків *“орієнтувалася насамперед на українську культуру, обертаючись у силовому полі національних проблем”*, а домінуюча роль у жанровій ієрархії цих митців належить соціально-побутовим, соціально-психологічним, соціальним та історичним романам. Вдало використано порівняльний аспект у вивченні прози діаспори, що увиразнило багатогранність художнього світу романів, цінним є і додаток, який містить псевдоніми письменників діаспори.

Загалом наукова праця Світлани Луцій **“Романістика української діаспори 1960-х–1980-х років: проблематика, жанрово-стильові парадигми”** заповнює лакуни в дослідженні української літератури ХХ ст. і уможлиблює подальше поглиблене перепрочитання текстів, а також окреслює шляхи й перспективи наукової рецепції літератури діаспори. Текст монографії на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук стилістично вправний, науково обґрунтований, розкриває авторське бачення проблеми.